

18/1 2003

Passion för dass och biografer

Att Göran Josephzohn har en hyllmeter Slas-böcker känns självklart. Förtjusningen över det gamla och bedagade delar de, även om modellbyggaren är lekfull där författaren verkar butter. Det började för ett tiotal år sedan med en modell av ett skjul som står i Buttle på Gotland. Då var Göran Josephzohn förskollärare i Gamla stan och ställde ut Buttleskjulet i Gamla stans fiskaffär.

Men säckväven som utgjorde bakgrund hade en glipa, så för att dölja den skyndade han hem och knåpade ihop ett dass. Och så har det fortsatt, i dag har han gjort 35 dass till, allihop avbildningar av mer eller mindre fallfärdiga skithus runt om i landet.

- Målet är att komma upp i hundra stycken.

Vilket nog ska lyckas, sedan några år jobbar han halvtid i Storkyrkoskolans kök för att hinna bygga på förmiddagarna.

- Det är perfekt. Periodvis har jag byggt modeller på heltid, men det blir för isolerat att sitta hemma i lägenheten, ensam vid bordet. Dessutom har jag upptäckt att jag inte får mer gjort, blir lätt en pilsner med polarna i stället för jobb.

Dass i all ära, men stationshus och gamla biografer är nog hans stora passion. Och historierna bakom. Som bion i Örsundsbro utanför Enköping:

- Kåken var från början snickarverkstad, men snickaren tyckte att byn behövde en bio så han flyttade sin verkstad ner till källaren och byggde biosalong där uppe.

De faluröda fasadplankorna är av trälistor. En närmare granskning visar att de inte ligger dikt an, utan glipar lite grann.

- Jo, jag har slipat lite på dem. Jag har alltid tyckt om förfallet, men det är också det som är svårast att göra. Först gör jag modellen så bra som möjligt, som en homage åt gubben som byggde kåken en gång. Jag vill bygga med respekt för hantverket, så att det känns riktigt innan jag ger mig på förfallet.

Men allt gammalt är inte slitet, Göran stryker med handen över det välbevarade röda taket på Björkmans villa i Vetlanda.

Mönjad plåt, som visar sig vara omslagspapper som målats i flera omgångar.

Fäblessen för förfallet har tvingat Göran Josephzohn att utveckla egen teknik och egna sätt att använda material.

Ölburkar blir korrugerad takplåt, den rätta strukturen på fasadputs får han genom att använda ett norskt våtrumsspackel.

Med en sådan förtjusning för det ruffiga, var det väl ofrånkomligt att Göran Josephzohn förr eller senare skulle komma till Lugnets industriområde i Stockholm, som nu är rivet för att ge plats åt Hammarby Sjöstad.

- Egentligen var jag där för att leta skrot, rätt material är det viktigaste när jag bygger. Men de som bodde där var inte så glada över mig, trodde väl att jag var någon myndighetsperson. Resultatet blev ändå modeller av några kåkar i Lugnet. På en av dem har han placerat skyltfönstret från Broncos Bar, Lennart "Hoa-hoa" Dahlgrens ställe på Tegnérgatan.

- Jag tyckte bara att det passade in i miljön.

Han är mer konstnär än avbildare, gillar att ändra detaljer på ett så elegant sätt att det lätt undgår den betraktare som inte kan historien bakom.

Som den gula pinnstolen utanför van Goghs hus i Arles, stolen från

van Goghs målningar. Och vid kafébordet utanför sitter en gubbe:

- Titta på honom, han är på pricken lik Paul Gauguin. När jag

hittade den dockan var jag bara tvungen att sätta honom utanför van Goghs hus.

Här förlorar sig Göran och SvD:s fotograf Jurek Holzer i en lång diskussion om den konfliktfyllda relationen mellan de båda konstnärerna, där Gauguin ihärdigt kritiserade van Goghs solrosor. Till skillnad från Göran Josephzohn som håller van Gogh för en av sina favoriter.

Andra friheter han tagit sig är biografernas filmaffischer, "Amelie från Montmartre" i Örsundsbro och "The Commitments" på biografen Saga i Vetlanda. Filmer som Göran Josephzohn gillar.

- I Saga finns en liten högtalare där man kan höra musik från filmen. Men jag har funderat på att göra tvärtom, sätta in en mikrofon för att få höra hur folk snackar när de tittar på modellerna.

Leken med perspektiv roar honom, lusten att göra betraktaren till en del av verket eller att flytta betraktelsepunkten från tittare till verk.

Som modellen

i skala 1:22,5 av Hvetlandas gamla stationshus. Tittar man in genom fönstren ser man en miniminiatur av centrala Vetlanda som det såg ut för 50 år sedan, när Göran Josephzohn föddes och växte upp där. Kompletterad med en liten järnväg där tåget kör runt, runt och far förbi pyttversionen av samma stationshus.

Lars Hillås

Allt material på SvD.se skyddas av lagen om upphovsrätt.